

Lo Somatenent

DIARI REGIONALISTA Y D' AVISOS Y NOTICIAS

Any XIII

Reus Dijous 22 de Septembre de 1898

Núm. 3.704

PREUS DE SUSCRIPCIÓ

Reus, un mes	Pias	3/50
6 mesos		1/50
1 any		1/25
Extranger y Ultramar		1/25
Annells, a preus convencionals.		

Administració y Redacció

PLASSA DE LA CONSTITUCIÓ, (PORXOS)

PUNTS DE SUSCRIPCIÓ

En la Administració d'aquest diari y en las principals
 librerías d'aquesta ciutat y de fora.
 En Barcelona, litografía Mallofré, carrer Junquera, 6.
 No s' retornan los originals encara que no s' publicuin.

Farmacia Serra

La que paga més contribució de la provincia

FARMACIA OBERTA TOTA LA NIT

Arrabal Santa Anna, 80, prop á la plassa de Catalunya (Teléfono 13)

SECCIÓ DOCTRINAL

L'última bullanga parlamentaria

Los pares de la patria s' han eixit de cistella. Se sentien venir en l'atmosfera aqueixas turbonadas que han esclatat en lo Senat y en lo Congrès y per aixó teniam tots tant poch desitj de que las Cortes se reunissin. En Sagasta ho havia menester per l'autorissació del protocol de la pau y de la cessió de territoris y no hi hagué més remey que passar per aqueixos mals passos. Afortunadament la tragi-comedia ha durat poch y tornarem á posarnos tranquils.

Contra lo que sol succehir, lo major bullici no ha sigut en lo Congrès, hont las sanchs s' escalfan més aviat, ja perque 'ls diputats son, en general, més joves, ja també pel caràcter més popular, ó diguem menos aristocràtic, de la Cambra baixa; lo major bullici ha sigut en lo Senat, compost casi tot ell de personatjes madurs y respectables y grans amichs de la correcció y de las bonas formas. Aquesta vegada han imitat los senyors senadors als de Washington, hont, com vegérem, los senadors son gent de moure cada escàndol que tot lo mon se'n esgarrija.

Un senyor comte de las Almenas, nom verdaderament elevat y fins guerrero, las empenygué contra 'ls generals y n' digué unas que, si arriban á haver de passar per la censura perque 'na fan passar á nosaltres, ja estava ben guarnit el almenado Conde. No li haurian bastat los marlets per sortir ayros de sa campanya. Los generals que hi ha en lo Senat, especialment en Primo de Rivera, contestaren al atac ab todas las forsas, pero no lograren fer callar al de las Almenas, que es una especie de Juan sin miedo, y l'última nota de las batallas senatorials foa la seva, confirmantse en sas embestidas contra 'l generalat moments avans de que en Sagasta empenygués á passeig als senadors.

L'atach del Comte de las Almenas, que 'l president de l'alta Cambra no condemná més que en la forma, nos proporcioná 'l gust de sentir als generals, y entre ells molt especialment á en Weyler, qui 'ns parlá d'aquella famosa obra pacificadora sobre la qual nos quedavan alguns respectables dubtes que no se 'ns han encare esvahit. Resulta de l'argumentació dels senyors generals que tots los ascens, creus, pensions, etc., de que sas senyorías disfrutan son ben guanyats y no admeten discussió, á lo qual nosaltres, menos rencorosos que 'l Comte de las Almenas, no 'ns oposarem, puig no 'ns vé á creu més ni á creu menos: sols nos pesa que aqueixas creus y aqueixos ascens resultin tan cars al país. Si 'ls generals, com los poetas, s'accontentessin ab la gloria...

Lo Comte de las Almenas, per mantenir sos atachs, ha hagut de renyir ab sos confreres, los conservadors, partidaris convencionals de las bonas formas, y en Silvela l'ha desautorizat. En general, los senyors senadors li giraren l'esquena y únicament se posá al seu costat lo republicà González, un home especial y destriat dels altres, en quals sérias argumentacions ja s'ocupá nostre periòdic temps arrera. Aqueix Sr. González reitribuí 'l dret del Comte de las Almenas á dir las veritats en lo Senat, á gust ó á disgust dels generals, pero ell mateix, sense moure tan escàndol, ab frase sencera pero reposada, las digué mes gròssas y més fonamentals. Consigna 'ls fets, aixó es, nostras derrotas pels insurrectes y pels americans, los doscents mil homes sacrificats inútilment, lo trist resultat de la política d'extermini d'en Weyler, etc., y, anant

fins al arrel, com home de pesquis que demostra esser aqueix González, digué ó vingué á dir: dos homes hi ha responsables de las desdixas de la nació, en Cánovas y en Sagasta, entre 'ls quals, si ho examinessim, veuriam que hi ha m' lts punts de semblansa. Disculpa 'l senador republicà á la Restauració: la Restauració no es per ella mateixa la culpable; los culpables son los homes de la Restauració, y sobre tots aquets homes en Cánovas, qui fou omnipotent y pogué ferho, empendreho y reformarho tot. Fassin memoria nostras lectors y trobaran lo que hem dit constantment nosaltres d'en Cánovas y veuran la conformitat de nostras apreciacions ab las d'aqueix senador que es evidentment un dels poch cervells sencers que hi ha en las Cortes, cosa que demostra fins en las més senzillas interrupcions. Que s' vegi lo que feu en Cánovas, de quina manera usá de sa omnipotencia y com deixá á l'Espanya lo dia de la seva mort. Y en realitat no s' necessita més argument que aquest per demostrar quin home fou en Cánovas, qual prestigi ab un any ha devallat una miqueta.

Pero en Sagasta venia també comprés en la dura acusació d'en González. Y l'home s' defensá com pogué, traspasant las culpas á... á qualsevol, al comú que no es ningú, es dir á la rassa. La rassa es culpable. Pero no digué en Sagasta que la rassa sia incorregible; se desprén de sas paraulas que podria posarhi una esmena per part dels governants. Pero ni en Cánovas ni en Sagasta han governat prou temps per cambiar las condicions de la rassa. Verdaderament n' hi surten algunas á D. Práxedes que 'ns deixan espalmats. No ha governat prou temps per cambiar las condicions de la rassa! Y tú, lector, que creyas que en Sagasta era perdurable! Donchs ja ho veus: deuen haverse de menester sigles de govern per cambiar las condicions d'una rassa!

Pero ja es gran cosa que en Sagasta confessi que las condicions d'una rassa poden arribar á mudarlas los procediments dels governants, cosa que nosaltres no veyém clara. En los anys que ha governat en Sagasta sembla que alguna cosa podia ferhi, pero al cap de tots aquets anys ell nos diu que som un poble pobre, anémich y esquilmat. Poch hi ha fet, donchs, la rassa del governant en lo perfeccionament d'aqueix poble.

¿Qué més hi havia fet en Cánovas? ¿No li haviam sentit dir una pila de colps que la corrent del poble era boja y que no hi havia medi de deturar aqueixa corrent? La paraula del senador González es l'única paraula verdadera, la que nosaltres haviam pronunciat, la que han dit en los últims anys todas las personas que discorren una mica; vingué la Restauració que fou per la majoria una esperansa, pero aquesta esperansa, morí á mans d'en Cánovas, qui, essent omnipotent, podent per ell sol reconstituir per l'autoritat lo que la revolució havia destruhit, sacrificant lo benestar del poble en aras de teorías politicas que en todas parts estan ja desacreditadas, cedi á las mateixas corrents revolucionarias, y 'ns feu dragar—com deya un company nostre anys arrera—en nom de l'autoritat lo que en nom de la llibertat no volliam. Pero en Cánovas hauria dit lo mateix que diu ara en Sagasta: la culpa no la tenim los governants, la culpa la té la rassa. Ho hauria dit, be que potser en altres termes, predicant una cosa y seguintne una altra. La rassa tenia de tot la culpa, pero era absolutament necessari seguir las inclinacions de la rassa.

Y «quina rassa es aqueixa?», cal preguntar ara. Se tracta verdaderament d'un poble ó d'una turba d'aventurers sense patria ni dignitat que han assallat las

alturas del poder com assaltan los lladres una casa honrada? Pero ¿qué 'ns fa á nosaltres passar perque sia una rassa? Tenen tots ells, los que veyém que la componen, tenen una llengua determinada y tenen tots los mateixos fets. Fan del poder un ofici ó una carrera, tot lo contrari de lo que fan ó deuen fer los pobles que tenen verdadera vida. Per aixó han servit las colonias, com una mina d' explotació per aqueixa gent sense ofici ni benefici; per aixó son los contribuyents, per mantenir á aqueixa rassa que té tota la culpa de las actuals desdixas. Per aixó som un poble pobre y anémich, á qui 'ls verdaders representants d'aquixa rassa, los governants, en mitj de la ruina y desolació, exigeixen tributs insoportables y li demanan més de cent mil homes per sortenir un exercit fictici que de res ha de servir. La rassa té la culpa de tot. En Sagasta ho ha dit y ha dat aixis la rahó als catalanistas que fa anys que ho cantan.

No hem avansat més que aixó en l'última campanya parlamentaria. No hi ha hagut res més. En Durán y Bas en un discurs molt meditat ha parlat de regeneració y dels medis d'obtenirla y 'ls senyors senadors se l'han escoltat, en major ó menor nombre, com qui escolta una oració académica. No ha desaparegut ni 'l tribut sobre l'exportació, ni s'ha conseguit rebaixar lo cupo dels soldats. Los romeristas, los republicans y 'ls carlins s'han retirat y redactat una manifest que la censura fins ara no ha deixat publicar. Y res més. ¿Te sembla, lector, si n'hi ha prou de parlamentarisme? Per acabarho d'adobar no ha faltat qui ha atacat á Catalunya, per qual vici de demanar han dit ells, los de la rassa, que hi ha la virtut de no dar. Alguns dels nostres l'han defensada, pero, fillets, ¡ab quina moderació, ab quina cortesia! Qualsevol diria que aquí no hi ha hagut res y que, vaja, encare Deu n'hi dó del bon temps que estém passant. L'última bullanga parlamentaria ha sigut, donchs, molta fresca y poca endressa y tot lo més que n' resultarà será algun lance de honor que no darà gran feyna al cirurgiá. La rassa! Te rahó en Sagasta: som un poble infelís, incapás de res, y calemnos á jaure. Quedavá malparada, de resulta de las paraulas d'en González, la memoria del gran estadista: afortunadament hi havia en Tetuán y la defensa. Ja no hi ha cap compte pendent y la comissió d'árbitres pot anar á París á conferenciar ab llurs colegas de Washington. Diuen que hi haurá crisis: no veyém la necessitat. La rassa no hi té cap empenyo.

M. R.

RECALL

Conformes del tot ab l'article que publicá ahir lo senyor Sellarés en *La Vanguardia*, no 'ns queda més que dir sino que es una gran llástima no 'l publicués quan era hora, quan nosaltres féyam avinent la torpeza d'entrar en combat ab una nació que te ella sola més carrils que Europa; que te divuyt vegadas més de tramvias eléctrics que tota Europa; que produheix la casi totalitat del petroli que s' consum á América y á Europa fora de Rússia; que te deu vegadas ó més de jaciments de carbó de pedra que tota Europa; que vesteix ab son cotó á casi tot lo mon; que envia inmensos carregaments de blat als ports de Fransa, Inglaterra y Espanya; que líquida en poch anys un deute que hauria esglayat á la nació més rica del Vell Continent; que te las mines d'or més ricas de todas las conegudas; que te una població quatre vegadas més grans que Es-

panya; que disposava de barcos inmillorables y de marinos entesos á més no poder; que tenia tant la conciencia ferma del seu valer que ja á arrel de la terrible guerra esclavista s' sabé imposar á Inglaterra fentli pagar las malifetas d' un corsari que aquesta havia ajudat á armar; que tenia plenas de diners las caixas; que no havia establert gran navegació ab lo Mediterrani y que, per lo tant, poch devia temer dels corsaris que aquí poguessem armar mentres si ells n' heguessem permés no hauria pogut navegar per l' Atlántich ni costejar la América del Sud cap de nostres vapors ni barcos de vela; que camptava ab la complicitat d' Inglaterra pera privar de que ningú s' posés de part nostra, desitj, per altra part, que no va demostrar cap nació europea; que dintre de casa no tenia cap enemich, mentres nosaltres á Cuba y á Puerto Rico n' hi teniam á mils á Filipinas: que 'ls incondicionals ells los tenian sense condicions mentres que 'ls nostres incondicionals ho eran pera acabar d' escanyar als indígenas de las Antillas; que 'l lloch hont principalment se tenia de desenrotllar la guerra estava á deu horas de navegació d' un dels seus ports, mentres que á nosaltres nos ne separava tota la immensitat del Antántich. Aixó y otras cosas més dignérem nosaltres á temps, no quan la política estúpida d' en Cánovas y l' Azcárraga preparava 'l terrible conflicte que ha acabat tan desastrosament par Espanya.

Com no 'ns guiava altra amor que 'l que sentim per Catalunya, que es la que tenia de pagar los plats trencats de tot, y no teniam cap lligament ab los conservadors ni ab los liberals, no teniam, com lo senyor Sellarés, las mans lligadas pera dir las veritats nuas y cruas per veure si s' posava una mordassa als tabalots y s' negavan als ministres d' hisenda 'ls diners dels empréstitos que no servian pera res més que portar mes joves á la mort y pera llençar á la miséria á nostra terra estimada.

Ah si 'l senyor Sellarés y ab ell lo Foment nos haguessen ajudat llavors, que diferenta fora la situació de Catalunya! Cuba, Puerto Rico y Filipinas serian nostras encare, perque si en Mac-Kinley no acceptá la autonomia, perque las cosas havian anat massa lluny, en Cleveland era tot lo que 'ns demanava.

Per qué no ho va fer lo senyor Sellarés si ja pensava com nosaltres? Per qué s' ha esperat á fer la glorificació de la forsa material dels Estats Units quan ab sa forsa material nos han pres tot lo que teniam? Per qué no dir avans, com ho deya *La Renaixensa*, que era vigor, ab grans aspiración, ab tota la forsa y 'ls entusiasmes d' una nació jove?

Misteris de la vida, laberintos de la política espanyola, docilitats de catalá avesat al jou de Madrid, consideración inesplicables al home més fatal que ha tingut Espanya en los sigles dels sigles...

No per conservar la sola riquesa material de Catalunya haném fet la campanya que tants furors despertá entre 'ls patriotas de quincalla. Catalunya te fábricas; Catalunya cull vi; Catalunya cull olis; Catalunya tenia ja avans del crit de Baire moltíssims milions de duros en Bitllets Hipotecaris de Cuba que significavan lo treball y l' estalvi de moltes mils familias que ja havian treballat prou; Catalunya tenia grans interessos en la Trasatlántica, en otras empresas que feyan la carrera d' América per vapor y encare moltes dotzenas de barcos de vela que s' guanyavan la vida portant vi del nostre port als de la Argentina y Uruguay, portant tasajo desde allí cap á Cuba, portant sures y tabaco desde Cuba als Estats Units, portant cotó y dogas y petroli dels ports dels Estats Units als de Barcelona y Tarragona. Catalunya tenia tot aixó compromés en la guerra que ab tanta marranería sostingué en Cánovas. Catalunya tenia ademés, y aixó es lo que á nostras ánimas cristianas las revoltava més, un floret de joves que eran la esperansa dels seus pares, altre floret de noyas que també anavan pujant, un exércit de la pau d' hont lo Sant treball se mantenia.

Per qué no ho deya 'l senyor Sellarés lo que diu avuy? Per qué no deya á temps, quan no hi havia tantantans manpverias tancadas per falta de brassos joves, quan no estavan tants plens los burdells de noyas que avuy foran potser bonas mares de familia, quant los cupons dels valors en que Catalunya te la meytat de sa riquesa empleada se cobravan al dia sense por de lo que pot aucehir al trimestre vinent, quan la Creu Roja, á falta de grans desgracias que atendre no podia fer res més que fressejar en los incendis, quan no s' veyan en los recers més que vellets, no com are, en ple Setembre, plens de vells de vint y tres anys, més decrepits, més curvats que 'ls de blanchs cabells que avans hi prenian la soleyada?

Per qué no ho feya llavors en Sellarés? Per que no 'ns ajudava en la cristiana campanya que emprengue-

rem, seguirem y acabarem ab la mateixa energia ab que fou comensada?

Misteris de la vida ho tornem á dir. Misteris que á nosaltres no 'ns acaba d' esplicar la aparició d' un manifest, enérgich de conceptes, vigorós en l' atach, pero esblaymat, molt esblaymat en lo que toca á afirmacions noves, en lo remey únich que tenen Espanya y Catalunya pera regenerarse.

No 'ns los acaba d' esplicar la aparició d' un manifest al que veyem aderirshi cuyta corrents á tota la escoria de la política espanyola, á tots los desconcerts dels dos partits que varen fer esclatar las guerras de Cuba y Filipinas ab sas immoralitats, que las sostinguen sense comptar ni la vida ni 'ls diners que costavan, y que s' lleansen ab la bojería d' un toro contra una nació cent vegadas més poderosa y ben organizada.

Mal llevat per un partit regenerador lo que 'ls hi donan á las flecas d' en Sagasta y d' en Silvela. Ja pot ser bon treballador lo cap de pastera y hábil lo paler, ja pot ser bons la farina de las sacas, que ab lo llevat dolent ó s' agrejará la pasta ó 'l pa no pujará prou.

Sense ser amichs ni coneguts d' en Polavieja, haventli ja dit llavors dels fusellaments de Manila lo que feya al cas, esperávam ab ánsia la aparició del seu manifest, del que 'ns havian donat molt bons informes. Deyan si acceptave moltes de las nostas afirmacions. Y 'ns n' alegravam de debó, perque ab ell se convenceria altra gent que nosaltres no hauriam pogut convencer. Pero quan vegérem la mena de gent que á Madrid forma l' estat mejor del «general cristiano», aduessian sombras de regeneració que apareixian allá als hermsots de las Castellas... que no s' hi amohinin los productors d' aquí per promesa més ó menos... tant malament aniran ab en Polavieja y ab en Canalejas com ab en Cánovas y ab en Romero Robledo, com ab en Sagasta y en Moret.

Are no més falta una cosa: que el nou partit s' hi fiqui en Navarro Reverter, l' íntim amich dels peixos grossos del Foment, lo que afeytava á pel y á rapel al contribuyent, lo que passava molt de llarch pel Santori del Colegi Carreras per no toparse ab los melalts y no planyia una hora en otras visitas més positive.

Va molt be lo segon article del Sr. Seilarés. Que no perdi la embestida en lo tercer y quart es lo que li desitjém, si es que realment vol contribuir á la desfeta dels partits madrilenys, entre 'ls quals tantas amistats havia cultivat y quins defectes per haverlos vist de prop not coneixem. Nosaltres que 'ns hem passat la trista vida somniant bojerias que s' podrian convertir en realitats per poch que 'ls que tenen la forsa del diner se possessin al costat de la forsa de la rahó.

(De *La Renaixensa*.)

CRÓNICA

OBSERVACIONES METEOROLÓGICAS
del dia 20 de Setembre de 1898
FACILITADAS PER D. RAMON GISPERT

HORAS d' observació	BARÓMETRE aneroides	GRAU d' humitat	PLUJA en 24 horas	AYGUA evap. en 24 h.	ESTAT del cel	OBSER. particular
9 m.	758	77		6.5	Ras	
3 t.	757	76				

HORAS d' observació	TEMPERATURAS			VENTS direcció	NUVOLS	
	Mazima	Mínim.	Term. tipo		classe	can
9 m.	Sol. 41	18	25	S.	Cumul	0.3
3 t.	Sombra 30		29	S.		0.4

Tornemho á dir. Ja no som sols los catalanistas en demanar la descentralisació, ni som los únichs á qui atalagan aquestas sanitas ideas que avans se consideravan descabelladas y perjudicials.

En molts periódichs de Catalunya y de fora cada dia hi trobem senyals d' aqueixas corrents.

Ahir era «La Opinión» de Tarragona qui s' expresa en los següents termes:

«Diferentas asociaciones proyectan organizar un especie de «plebiscito» en pro de las gestions que s' están portant á cap per algunas importants entitats de Barcelona pera recabar del Govern se suprimeixen las Diputacions provincials de Catalunya, sustituhintles per una Diputación general y se sustitubeix l' actual sistema de percepció d' impostos per un encabessament per l' istil dels que pagan las provincias vascongadas.

Se demanará á la «Unió Catalanista» que apohi aquest treball; y si dita entitat l' accepta se circularán fullas impresas á lss Diputacions provincials, Ajuntaments, asociaciones y corporacions, de totas classe y particulars de tot Catalunya, ab objecte de que las

omplin, indicant si s' troban conformes ab las citadas peticions que s' dirigeixen al poder central.

Ja tenen blanch los diaris polítichs de la cort. Cert que tractarán l' assumpto ab despreci y com de passada, puig necessitan l' espay y l' atenció pera tractar en serio á Sagasta, Moret, Moret, Auñón y demás fantomes, pero no faltará 'l párrafo de marras sobre la unitat nacional en perill.

¿No podrian lo mestre Chueca ó Valverde compondre una marxa pera tocarla sempre que s' parli de descentralisació?

Se podria titular per exemple: *Marcha de la No-mina.*

Millor ja no 'ns hi expressariam nosaltres y per aquest motiu no hi volém afegir res de cullita propia.

A causa de no haverse reunit suficient número de senyors regidors ahir l' Excm. Ajuntament no va poder celebrar sessió de primera convocatoria.

Los soldats repatriats que passen per las nostras estacions dels ferrocarrils son auxiliats á compte del Regiment de Cavallería que guarneix aquesta plassa y dels amos del Restaurant que 'ls hi serveixen los aliments á la meytat de preu.

Pero 'ns sembla que aixó no basta. Convindria demostrar á aquets mártirs de la pátria que 'l poble s' interessa per la seva sort y s' condol de las penas que han tingut de passar per culpa d' altres y pera conseguir alentarlos pera arribar á sa llar, s' ha de fer més que alimentar lo cós, donchs la major part venen ab l' esperit tan abatut que massa necessitan de consol pera que se 'ls hi esgatimi.

Per la Agencia Executiva d' aquest partit, s' anuncia la cobranza ab lo recárrech del apremi de primer grau, de la contribució Rústica, Urbana é Industrial corresponent al primer trimestre del any económic de 1898 á 99, pera 'ls dias 22, 23 y 24 del actual mes de Septiembre, en sas oficinas d' aquesta ciutat Arrabal baix de Jesús núm. 16.

Ha sigut trasladat á la Administració d' Hisenda d' aquesta provincia, don Joseph M.º Ortiga, oficial de quinta classe d' aquesta Intervenció d' Hisenda.

Lo dia 30 d' aquest mes acaba lo plasso pera que 'ls senyors metjes puguin adquirir sa patent pera l' exercici de sa profesió.

Segons recent disposició, aquest any no hi haurá prórroga com en anys anteriors.

La companyia dramática castellana y catalana que dirigeix don Miquel Pigrau, debutará lo dia 8 d' Octubre en lo Teatre Principal de Tarragona figurant en la mateixa la primera actriu senyoreta donya Adelina Sala y 'l primer actor don Enrich Guitart.

Lo recaudat ahir per concepte de Consums puja á 839.38 pessetas.

ESCORIAS THOMAS.
Végis l' anunci de la quarta plana, Dirígirse á casa Gambús, carrer de Vilá Bou) 12.

Impresions de viatge
VILLAREAL

Deyam en l' articlet d' ahir que la impresió que reb lo foraster al arribar á aquesta vila es per demás grata, y aquesta afirmació que jo m' atreixo á fer necessita d' explicació.

Una explicació tan senzilla com modest es lo carácter de sos habitants, puig que la senzillesa seva es lo que 'm fa á mi expressar en aquells termes.

Vol dir aixó que 'l foraster no ha de cercar allí luxu, animació y vida, sino rustiguesa y reculliment.

Es per lo cens de la seva població que s' calcula d' uns 15 á 20 mil y per la riquesa de son camp, la major part cultivat de taronjers, la primera població de la provincia de Castelló de la Plana, y en cambi en economia potser no la guanya la més insignificant vila. Cap café públich, tot son societats y en aquestas la tassa d' aquest colonial costa 15 cèntims de pesseta; contadas las tabernas y sense cap fonda á la altura del número d' habitants.

Unicament hi ha dos ó tres hostals en los quals, sense que ma intenció sigui lo perjudicarlos en res, se menja més malament que be.

La industria ab prou feynas s' hi coneix y com la generalitat vesteixen encara com á principis de segle, per no allunyarnos massa, dit está, que quant

diners los hi proporciona la venda dels seus productes agrícoles tots quedat a la població.

Y es més d'admirar que conservi tan puras sas tradicions y costums, si tenim en compte que está entre la capital y Burriana, poble aquest últim en lo qual com a Castelló de la Plana, s'hi coneix tot lo modern y ahont hi arriba a introduhirshi 'l flamenquisme ab sas dolentas y viciadas costums.

Curta es la distancia entre Villarreal-Burriana ó Villareal-Castelló y las comunicacions tan fàcils que no 's fa millor un viatge del Plá de Palacio a Gracia ó a qualsevol altre poble dels que s'han agregat a la nostra Capital, donchs a més de tenir lo tren correu, l'expres y dos de mercaderies pera efectuarlo, té 'l tranvia económic de línea estreta del Grao de Castelló a Onda y sis ó set cotxes que surten al matí y tarde a horas que no hi ha cap tren.

No 's comprèn, per tots aquets motins, que 'ls habitants de la present época de degeneració segueixin com los seus antecessors.

Las pocas horas d'estada que hi ferem no 'ns permeté indagar la causa de l'exceptió a la regla general de pobles corromputs y públichs estragats que hem anat trobant en nostres continuats viatjes: mes quan hi fem una nova excursió, la curiositat que sentim pera enterarnos dels antecedents que motiva aquesta nostra extranyesa ne parlarèm en la forma que creyèm que millor s'hi amollará que no es altre que la del regionalisme; porque si ells no sentis sin un ver carinyo a la població que es sa patria aguin interès podían tenir en seguir conservant aquellas tradicions y costums que fins los podrian fer mal veure als ulls dels que pensan de tan diferenta manera?

Essent com son ríchs que voldria demostrar aquella pobresa que tan malament escau en aquest temps de disbauxas?

Villarreal a la forsa ha d'estar empeltat de catalá, quan no més pensa en treballar y estalviar y no del geni catalá més corrent avuy dia, sino d'aquells altres que vivint en llogarets ni sisquera coneixen lo nom de Sagasta, hi molt menos saben que Cánovas hagi donat ja compte al tribunal de Deu d'haver pres los furs als bascongats.

L'aspecte de la població, es per la construcció de sos rónechs y senzills edificis lo d'una vila; per la extensió de terreno que ocupa una ciutat; y per la espayositat dels seus carrers, y per algunas de las plassas adornadas d'arbres, una petita capital.

No sé si compta ab edificis importants en los quals hi hagi quelcom que admirar; pero si puch dir que la Iglesia Parroquial mereix que se la visiti, donchs d'entre las moltas que jo he visitat a Aragó, las Bascongadas, Galicia, Castella y Catalunya y algunas del mateix regne de Valencia, ab cap se sembla, ni ab cap se la pot comparar, tan original es tot quan nos ofereix, desde l'altar principal als demés de tots los altars dels costats.

Sa gran y espayosa nau que per las columnas completament llisas y rodonas, a exceptió del capítell que s'acaba a la part superior, pot considerarse subdividida en tres, li donan una esbeltés y una elegancia que no pot apreciarse en las columnas del art del renaixement, y en cap altar, ni al principal, si veu l'enfarfeh de figuras ab que están adornats los d'estil gótic, románich y especialment lo barroch.

En la capella, en forma de quadro, de tots los altars, per únich treball d'esculptura hi ha la imatge del Redemptor, Verge ó Sant que allí 's venera, sota dossell, sostingut per quatre columnas del mateix estil que las que sostenen lo trespol de la nau.

Aquesta falta d'esculptura dona un tó al temple, sever y magestuós y convida al ánima a una meditació molt diferenta a la que té per costum fer, enlluernada altras vegadas per travalls d'artistas privilegiats que en la fusta ó en las telas nos han deixat obras dignes de ser admiradas.

Allí tota la atenció s'ha de reconcentrar a la humilitat y pobresa ab que va viure Jesucrist y 'ls llavis no poden menos que murmurar, heus aquí 'l verda der temple del Redemptor de la humanitat.

X. X. y X.

SECCIO OFICIAL

Gas Reusense

Havent millorat a'go las circunstancias que feren indispensable l'establiment del recárrech de cinch céntims de pesseta per metro en lo preu del gas, aquesta Societat, disposada sempre a favorir a sos abonats, te 'l gust de fer públich que ha reduhit dit

recárrech a tres céntims de pesseta per metro, que comensará a aplicar al consum del present mes. Reus 20 de Septiembre de 1898.—L' Administrador.

Registre civil

del dia 20 de Septiembre 1898

Naiements

Cap.

Matrimonis

Cap.

Defuncions

Ramón Cartañá Torres, 3 mesos, Sant Elías, 25.

SECCIO RELIGIOSA

Sant d'avuy.—Sant Maurici.

Sant de demá.—Santa Tecla.

SECCIO COMERCIAL

Moviment del port de Tarragona

Entradas del dia 20

Cap.

Despatcadas

Pera Amberes y esc. vapor inglés Arethusa, ab ci-bada.

Pera Port-Vendres, geleta «Jóven Pepita», ab vi.

J. Marsans Rof

Representant: JOAQUIM SOCIATS

CARRER SANTA ANNA, 26.—REUS

Ultima hora de la Bolsa de Barcelona a las 4 de la tarde d'ahir:

Interior	59'35	Filipinas	
Exterior	68'50	Aduanas	90'25
Amortizable	68'62	Cubas 1886	69'87
Fransas	26'95	Cubas 1890	53'50
Norts	24'95	Obs. 6 0/0 Fransa	79'75
Exterior París	43'40	Obs. 2 0/0 »	41'

GIROS

París 55' Londres 39'20

Se reben ordres de Bolsa pera Barcelona, Madrid y París.

Descompte de cupons, compra y venda al comptat y per compte agé de tota classe de valors, compra de monedas y bitllets de tots los paissos.

Nota.—Se reben adhesions al conveni judicial del ferrocarril de Tarragona a Barcelona y Fransa, sense cap comissió, y se satisfán los cupons de Janer y Abril de dita Companyia.

BOLSI DE REUS

Cotizacions realisesadas en lo dia d'ahir a Barcelona facilitadas per lo corredor en aquesta ciutat D. Antoni Demestre.

Interior	59'40	Cubas del 86	69'87
Exterior	67'45	Cubas del 90	53'50
Colonial		Aduanas	90'25
Norts	24'90	Oblig. 5 p 0/0 Almansa	78'50
Fransas	27'90	Id. 3 p 0/0 Fransa	41'
Filipinas	75'25		

PARÍS

Exterior 43'40 Norts

GIROS

París 55' Londres 39'20

Se reben ordres pera operacions de Bolsa. Compra y venda de tota classe de valors cotizables en Bolsa. Descompte de cupons y compra de monedas d'or de tots los paissos.

Nota.—Aquesta casa s'encarrega de la adhessió de las obligaciones al conveni de la Companyia de Tarragona a Barcelona y Fransa, anticipant lo pago dels cupons vensuts ab arreglo als tipos proposats en dit conveni.

Cambis corrents en lo dia d'ahir en aquesta plassa facilitats per los corredors de comers D. Joan Vallés Sureda, D. Joan Lauradó Prats, don Joan Vallés Vallduvi y D. Francisco Prius Demestre.

Londres a 90 dias fetxa.		
» a 8 » vista.		
París a » » »		
Marsella a 8 » »		

VALORS LOCALS DINER PAPER. OPER.

ACCIONS	0/0	0/0	0/0
Gas Reusense...		750	
Industrial Harinera...		500	
Banch de Reus...		475	
Manufacturera de Algodon...		400	
C. Reusense de Tranvias, privilegiadas al 5 per cent.	450		

ANUNCIS PARTICULARS

¿Qué es hernia?

La hernia, terme facultatiu que significa lo que vulgarment s'anomena quebradura, quebrancia, relaxació, (Trencat), es la separació dels teixits que forman la paret del ventre, per quina obertura surten los intestins.

¿Com se coneix?

Per la excrecencia, (bulto), mes ó menos tou ó mes ó menos gros que apareix estant dret y desapareix las més de las vegadas tirantse al llit.

¿Quinas son sas conseqüencias?

La persona que sofreix aquesta dolencia orgánica, que apareix moltas vegadas insensiblement y per relaxació natural dels teixits, ó be a conseqüencia d'un esforç voluntari ó involuntari, com es lo tossir ó estornudar, está exposat continuament a una mort horrible; per això basta una mala digestió, ó una petita inflamació n la vora de l'anella ú obertura que deix passar l'intestí pera efectuarse la estrangulació del mateix.

Conseqüencia de lo dit es lo creure que qualsevol armatost mentres tingui 'l nom de braguer ja es suficient pera aliviar sa dolencia, quan no es aixís, sino que es precis que 'l braguer sia aplicat en cada cas, per personas coneixedoras de son mecanisme, y no per mans inexpertes, que colocan braguers al atzar, com si operació tan delicada fos la cosa més senzilla.

Braguerets de cautchou, ab ressort pera la prompta curació dels tendres infants.

Tirants Omoplátics pera evitar lo carregament d'espalltas.

Faixas hipogástricas pera corretgir la obesitat, dilatació y abultament del ventre.

JOSEPH PUJOL

cirurgiá especialista en lo tractament de las hernias ab llarchs anys de práctica en la casa de D. Joseph Clauselles de Barcelona. Establiment «La Cruz Roja».

REUS.—PLASSA DE PRIM.—REUS

Ferrocarril económic de Reus a Salou

Servey de trens que regirá desde 'l dia primer de septembre de 1898.

Sortidas de Reus

Matí: 4'10, 5'45, 9'06.
Tarde: 12'35, 2'32, 4'02, 5'30, 6'59.

Sortidas de Salou

Matí: 4'56, 7'21, 10'49.
Tarde: 1'45, 3'19, 4'47, 6'19.
Nit: 7'49.

Servey de trens combinats que regirá en lo tranvia a vapor desde la estació del ferrocarril fins devant del carrer Closa de Mestres desde 'l dia primer de septembre.

Sortidas de la Estació

Matí: 5'25 7'50 11'20
Tarde: 2'00 3'45 5'13 6'45.

Sortidas del carrer Closa de Mestres

Matí: 5'40 8'45.
Tarde: 12'30 2'15 3'56 5'25 6'55.
6'55 7'44.

Las horas se regirán per lo meridiá de Mad-id. Reus 27 d'Agost de 1898.

TELEGRAMAS

Madrid 21.

Lo ministre de la Guerra portará avuy a la aprobació de S. M. una proposta de recompensas.

—Ahir fondejá a Santander lo «City of Rome» que conduhia al almirali Cervera, oficials y marineros de la escuadra. Eulate, Paredes y Chacón desembarcaren de nit. També sembla que desembarcá Cervera sense ser vist.

—«El Tiempo» publica un article contra lo que anomena estadistas improvisats, aludint a Polavieja.

—Sembla que 'l Sr. Montero Rios porta atribucions pera obrar a París segons aconsellin las circunstancias, S'espera conseguir algo en consideració al respecte que infundirá als Estats Units la opinió manifestada per certas potencias respecte a la cuestió de Filipinas.

—Demá se celebrará Consell en la Presidencia.

Lo Govern ha telegrafiat al general Blanco ordenant que 's concentri als ports d'embarcació als soldats malalts pera repatriació immediata.

—A Biarritz se desbocá 'l cavall del cotxe d'un rich hisendat de S. Sebastián, lo qual caygué del vehícul.

Sa muller pera socórrer s'hi tirá també, morint del cop que doná contra una pedra.

—Alguns conservadors de Silvela han ofert sos respectes al duch de Tetuán.

Imp. de G. Farranillo.—Plassa de la Constitució.

SERVEY DE TRENS

SORTIDAS:

De Reus á Barcelona

5:04 m. correo (Per Villanova y Vilafranca) 1.ª, 2.ª y tercera.
8:56 m. exprés, primera y segunda dimars, dijous y dissabtes. (Per Villanova).
12:41 t. mercancias, segunda y tercera.
1:57 t. correo (per Villanova.)

De Barcelona á Reus

5:25 m. (per Vilafranca).
9:46 m. (per Villanova).
1:58 t. per id.
7:39 t. exprés (dimars, dijous y dissabtes.)

De Reus á Mora

9:33 m. — 1:04 t. — 3:10 t. — 7:19 y 9:57 nit.

De Mora á Reus

4:21 m. — 8:00 m. — 12:05 t. — 6:04 t. — 7:36 n.

De Reus á Tarragona

8:30 m. — 9:47 m. — 2:1. — 7:04 t.

De Tarragona á Reus

7:30 m. — 12:25 t. — 4:30 t. — 8:20 n.

De Reus á Lleyda

8:10 m. — 5:23 t.

De Lleyda á Reus

5:50 m. — 3:50 t.

De Reus á Vimbodí

1:28 t. cotxes de 2.ª y 3.^a

De Vimbodí á Reus

9:53 m. cotxes de 2.ª y 3.ª.

De Tarragona á Valencia

9:30 m. y 11:30 n.

De Valencia á Tarragona

11: m. y 6:30 t.

ADMINISTRACIÓ DE CORREUS-REUS

Horas d'arribada y sortidas de correos

ARRIBADAS

De Tarragona, 8:30 m.
De Barcelona (per Tarragona) 8:30 m.

De id. directe 10:30 t.
De id. id. 11:30 t.
De id. id. á la correspondencia extranjera 7:30 t.
(per Pícamoixons y descendent de Lleyda) 7:30 t.
De Madrid y Zaragoza 7:30 n.
De Lleyda y Huesca 7:30 n.

NOTA: Los correos para Filipinas sortiran de Barcelona lo 7 y 21 de Noviembre y 15 y 19 de Diciembre, del corrent any. Los de Cuba surten d'aquesta Administració lo 7, 17 y 27 de cada mes, correo ordinari.

Altra:—Déu tenirse present que tots los vapors que conduheixen tropas de refors á Cuba, portant també, correo.

SORTIDAS

Pera Barcelona á las 5:00 m.
Pera id. á las 2:00 t.
Pera Tarragona, Valencia y Murcia per S. Vicens 5 m.
Pera id. id. id. (per idem) á las 2:00 t.
Pera Tarragona, directe á las 7:00 n.
Pera Lleyda, Huesca, Manresa, Sabadell, Tarrassa y sas líneas á las 8:00 m.

Pera Madrid, Saragossa, Teruel, provincias vascongadas, Castilla, Galicia, Andalucía y Extremadura á las 1:00 t.
Los pobles servits per peatens á las 9:00 m.

NOTA: A la correspondencia dirigida á Teruel, Andalucía y Extremadura, que se deposita en los buxos després de la sortida del correo de Madrid, se li donará sortida á las 7 de la nit per Tarragona.

PERA ADOB DE TOTAS LAS CULLITAS Y CULTIUS

INDISPENSABLE Y DE EXCELENTS RENDIMENTS

LO COMBINAT EMPLEO DE LAS

ESCORIAS THOMAS

SALES DE STASSFURT

COM ADOB FOSFATAT

COM ADOB POTASSICH

GARANTIZADAS PURAS

SOLOBLES AL CITRAT

SULFAT DE POTASSA, CLORURO DE POTASSA

SALS CALZINADAS RICAS EN SULFAT DE POTASSA,

KAINITA, ETC.

Lo més econòmic, lo més efíca, lo més durader

baix garantia del Sindicat de ventas de STASSFURT.

NITRAT DE SOSA

ADOB AZOAT

DE GRADUACIÓ GARANTIDA DE 15 1/2 A 16 0/0 AZOE Y D'EFECTES RAPITS Y SEGURS

Dirigirse pera prospectes é informes sobre l'empleo

A. D. OTTO MEDEM.-VALENCI

Societat general de transports marítims a vapor de Marsella

Serveys del mes de Septiembre de 1898

Línea directa pera 'l Rio de la Plata

Sortirà de Barcelona directament pera Montevideo y Buenos Aires los magnífichs y ràpits vapors francesos

lo dia de Septiembre lo vapor
lo dia 21 de " " " " "France"

LÍNEA PERA 'L BRASIL Y RIO DE LA PLATA

Sortirà de Barcelona lo dia 26 de Septiembre pera Rio Janeiro, Santos, Montevideo y Buenos-Aires lo grandíochs y acreditat vapor francés

BEARN

Consignataris á Barcelona, RIPOL y C.^a, Plasse de Palacio.—Barcelona.